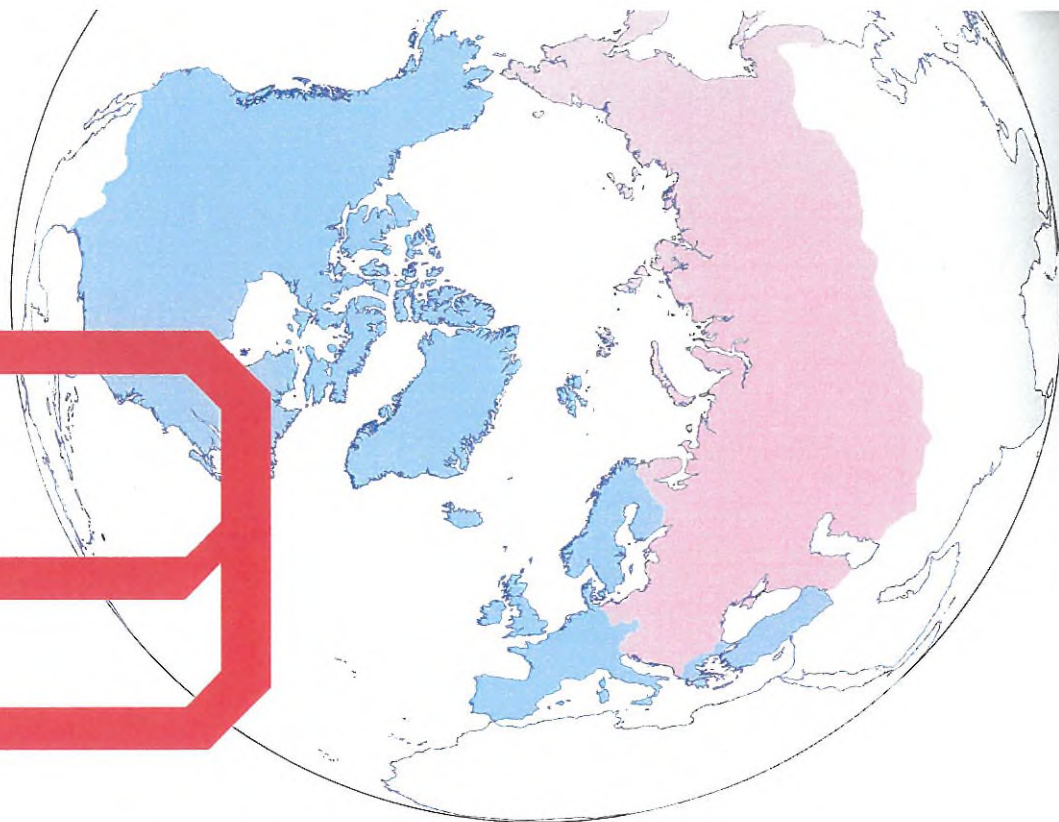

9

DEN KOLDE KRIGS GENKOMST

Ruslands leder
Vladimir Putin kan
godt lide at frem-
stille sig selv som
Ruslands stærke
mand.

Kyiv i Ukraine, februar 2022. Voldsomme russiske artilleriangreb var i gang mod Ukraines hovedstad. Målet var indtagelsen af byen og erobringen af hele landet. Planen var, at Ukraine skulle ophøre med at eksistere som stat og med tiden blive en del af Rusland. Men Kyiv blev ikke erobret og en lang og blodig krig om Ukraines fremtid var i gang. Ruslands krig var ikke kun mod Ukraine, men hele Vesten, og blev af Ruslands leder Putin opfattet som kampen om en fremtidig verdensorden.

NATO's udvidelse

Baggrunden for Ruslands angreb på Ukraine skal findes i den globale politiske udvikling siden Sovjetunionens sammenbrud. Under Den kolde krig var Sovjetunionen en supermagt. Efter Den kolde krig gik Sovjetunionen i opløsning, blev opsplittet i forskellige lande, og arvtageren Rusland kom i politisk og økonomisk krise. Det hele skete meget hurtigt og var et stort chok for de fleste russere. Samtidig med at Rusland blev svækket, blev NATO og den gamle fjende, USA, styrket. De gamle Warszawa-pagtlande ville bestemme selv, og det betød, at de så hurtigt som muligt ville væk fra Rusland. Også de tidligere sovjetiske områder Estland, Letland og Litauen ville hellere være medlemmer af NATO og knytte sig tæt til USA. Det lykkedes, da de blev optaget i forsvarsalliancen i 2004.

1. Hvordan opfattede Rusland NATO udvidelse?
2. Hvordan var Putins verdensopfatning?
3. Hvorfor var Putins forhold til Vesten positivt?
4. Hvordan viste Putin, at Rusland var en stormagt inden invasionen af Ukraine i 2022?
5. Hvordan opfattede Putin Ukraine?
6. Hvilken opfattelse har ukrainerne af Rusland?
7. Hvorfor er Ukrainekrigen vigtig for Rusland og Vesten?

MENS DU LÆSER

Af mange russere blev det set som en trussel mod Rusland. Fra russisk side blev det opfattet som Vestens og amerikanernes udnyttelse af situationen og en uacceptabel dominans af, hvad de så som russisk interesseområde. NATO derimod argumenterede for, at det var selvstændige landes helt frivillige valg af sikkerhedspolitiske samarbejdspartnere.

Putins verdensopfattelse

Vladimir Putin har været russisk leder siden 1999, og for at forstå udviklingen i Ruslands konflikt med Vesten er det vigtigt at forstå hans verdensopfattelse. Historisk havde Rusland i sine storhedstider under en stærk leder kontrolleret sine nærområder. Rusland havde derfor, ifølge Putin, både et historisk krav på og en mission om altid at dominere sit interesseområde. For Putin havde historien vist, at Rusland havde haft nedture, hvor nærområderne havde søgt mod Vesten, men også at stærke russiske ledere altid havde vendt den udvikling og genoprettet den ideelle verdensorden med Rusland som det magtfulde centrum. Det var sidst sket, da Sovjetunionen dominerede sine naboområder. Derfor var Sovjetunionens sammenbrud en tragisk begivenhed for Putin, og det var hans opgave at genoprette verdensordenen. Historien havde ifølge Putin også vist, at det vestlige demokrati var til skade for Rusland, og at russerne havde det bedst under en stærk leder. Den sidste del af Putins verdensopfattelse var ideen om, at Rusland udgjorde en særlig kulturel enhed, som adskilte det fra Vesten, fordi Rusland i sin kerne var et kristent og traditionelt land. Vesten, derimod, var med dets verdslige værdier og beskyttelse af religiøse og seksuelle mindretal udtryk for den gamle kristne europæiske civilisations forfald. Rusland stod, ifølge Putin, som forkæmperen for de ægte europæiske værdier.

Putins politik

Den politiske udvikling i Rusland under Putin var i overensstemmelse med ideen om, at vestligt demokrati og frihedsrettigheder var til skade for Rusland. Frie valg og ytringsfrihed blev indskrænket. Men Rusland udviklede sig økonomisk positivt under Putin og skabte generelt blandt russerne

den opfattelse, at en indskrænket form for demokrati måske alligevel var det bedste. Forestillingen om Ruslands krav på dominans på verdensscenen blev også ført ud i praksis. Nabolandet Georgien var en tidligere del af Sovjetunionen og blev af Putin opfattet som en direkte del af Ruslands interesseområde. I 2008 modarbejdede Putin med militære midler Georgiens forsøg på at skabe et tæt samarbejde med NATO. Det næste eksempel var udviklingen i Ukraine. I 2014 erobrede Rusland den ukrainske halvø Krim og viste for omverdenen, at Putin var villig til at bruge militær magt for at nå sine mål. Internationalt fik Putin en vis opbakning fra højreorienterede kredse i Europa, som var kritiske over for indvandring, afkristningen af Europa og seksuelle minoriteters rettigheder. Putin lykkedes dog også med at knytte sig tættere økonomisk til Vesteuropa, og mange europæiske lande havde et håb om, at man kunne fremme demokrati i Rusland gennem tæt handelssamarbejde. Derfor var mange europæiske politikere tilbageholdende med at kritisere forholdene i Rusland og håbede i stedet, at Rusland ville forandre sig af sig selv. Men under den syriske borgerkrig, der begyndte i 2012, støttede Putin diktatoren Bashar Al-Assad. Hans modstandere var blandt andet støttet af USA, og det lykkedes Putin at forhindre Al-Assads fald ved at bekæmpe USA-støttede oprørsgrupperinger i Syrien. Putins Rusland fremstod som en handlekraftig militær magt både hjemme i Rusland og for omverdenen.

Ukrainekrigen og Rusland

Det var magtpåliggende for Putin at bremse Ukraines tilnærmelser til Vesten. Ukraine er vigtigt på grund af dets størrelse, naturressourcer og geografiske placering

Maleri af Putin i samme uniform som den sidste russiske zar, Nikolaj d. 2. bar. Maleriet er fra 2004.

Propagandaplakat for Ukrainekrigen i Moskva i 2023. På plakaten står der: For sejren! For vort folk! For sandheden!

På tysk bruger man betegnelsen *Putinverstøder* (Putinforståer) for en person, der forsvarer Putin. Især i Tyskland, men også i Danmark, er der mange, der er kritiske over for USA og positive over for Rusland. På plakaten for en antikrigsdemonstration i den tyske by München står der: Ami (tysk betegnelse for en amerikaner) go home.

mellem Rusland og Europa – men Ukraine som symbol er nok så vigtigt.

I Putins historiske verdensbillede er Ukraine ikke et rigtigt land, men en del af Rusland, som ikke burde være blevet uafhængigt i 1991. Historien om de to lande er vigtig for at forstå krigen, for Ukraine og Ruslands historie er tæt forbundet. Det var i Ukraine, at Rusland blev grundlagt som kristent land i middelalderen, og siden har Ukraine det meste af tiden været mere eller mindre en del af Rusland både politisk og kulturelt. Ukraine i dag har også mange indbyggere i den østlige del af landet, der er etniske russere, blandt andet fordi området ligger i grænseområdet mellem de to lande. Der er mange kulturelle og historiske bånd mellem Ukraine og Rusland, og nogle gange, som under 2. verdenskrig og Den kolde krig, var de stærke. Men til trods for det har ukrainerne flere gange forsøgt at skabe deres egen stat, og hver gang har Rusland med magt forsøgt og er ofte lykkedes med at forhindre det. Forholdet mellem Ukraine og Rusland har også ofte været konfliktfyldt. For ukrainerne er det bedste eksempel fra 1930'erne, hvor det russiskdominerede Sovjetunionen var skyld i, at Ukraine havnede i en hungerkatastrofe, hvor omkring 4 mio. mennesker sultede ihjel. Under og efter 2. verdenskrig blev Ukraine også straffet brutalt for dets forsøg på at skabe en selvstændig stat. Der er altså mange eksempler på, at russerne har forsøgt at undertrykke Ukraine.

Hele den forhistorie forklarer, hvorfor der bor mange etniske russere i Østukraine, som i hvert fald før invasionen i 2022 følte sig tæt forbundet med Rusland. Mange af disse etniske russere i Østukraine har derudover også følt sig dårligt behandlet af den ukrainske regering og andre ukrainere. Alt dette forklarer det meget negative syn, mange ukrainere i dag har på Rusland, og de interne konflikter, der er i Ukraine. Og så forklarer det selvfølgelig Putins angreb på Ukraine i 2022.

Ukrainekrigens betydning

Ukraine er centralt for Ruslands ønske om at dominere sine naboer og symbolet på Ruslands storhed. Hvis Ukraine nærmer sig Vesten, er det for Putin det tydeligste tegn på, at Rusland ikke længere er en stormagt. For Vesten er Ukrainekrigen også meget vigtig. I Vesten fremstilles krigen som kampen mellem Vestens verdensorden og demokratiske værdier og

Ukrainerne, der er flygtet til Polen efter Ruslands invasion af Ukraine i 2022, demonstrerer mod krigen.

en brutal diktator, der med militær magt forsøger at undertrykke et selvstændigt land. Konflikten mellem Rusland og Vesten er altså meget vigtig for begge parter. Derfor er der nogle, der taler om, at den nuværende konflikt er en videreførelse af Den kolde krig. Der er forskelle på konflikten i dag og dengang. Fx er Rusland ikke et kommunistisk land, og Rusland er slet ikke et så stærkt økonomisk land, som Sovjetunionen var. Men militært er Rusland stadig en stormagt med atomvåben, og ligesom under Den kolde krig vil konflikten måske bygge et jerntæppe mellem øst og vest. Og så handler udfaldet af konflikten om, hvilken verdensorden der skal være den dominerende.

En statue af en sultende pige med et kornneg. Pigen er en af del af det store Nationale Museum for Holodomor-folkemordet, der ligger i Kyiv, og som blev rejst i 2008. Holodomor er betegnelsen for den hungerkatastrofe Ukraine blev ramt af i 1930'erne, mens det var en del af Sovjetunionen. Der er uenighed mellem Rusland og Ukraine om, hvorvidt Holodomor var et folkemord.